

Prethodno priopćenje
Rukopis primljen 22. 7. 2024.
Prihvaćen za tisak 14. 10. 2024.
<https://doi.org/10.22210/govor.2024.41.09>

Emir Šišić

emir.sisic@ff.unsa.ba

Filozofski fakultet Sveučilišta u Sarajevu

Bosna i Hercegovina

Upotreba diskursnih markera u glasovnim porukama na odabranim primjerima korpusa *Les Vocaux*

Sažetak

U ovom radu analizirat će se upotreba diskursnih markera u spontanom govoru na suvremenom francuskom jeziku na temelju jednojezičnoga usmenog korpusa *Les Vocaux* na sveučilištima u Strasbourgu, Lorraineu i Liègeu. Analiza korpusa obuhvaća 745 audiodokumenata, odnosno više od deset sati glasovnih poruka koje su snimljene mobilnim aplikacijama. Rad će pokušati dokazati da diskursni markeri imaju ulogu artikulatora u govornim iskazima na francuskom jeziku. Iako se radi o neobaveznim partikulama u govoru na sintaktičkom planu, one su vrlo česte i važne su u primanju poruke na pragmatičkom planu. S obzirom na opsežnost korpusa i frekvenciju upotrebe markera, analizirat ćemo upotrebu samo jedanaest onih koji su najprisutniji u korpusu: *du coup*, *genre*, *ben*, *mais*, *enfin*, *en fait*, *bon*, *voilà*, *après*, *quoi*, *donc*. Rezultati istraživanja pokazuju da navedeni diskursni markeri imaju različite uloge na makrosintaktičkom planu te da, iako predstavljaju periferne elemente govora, doprinose razvoju i organizaciji ilokucijske snage.

Ključne riječi: glasovne poruke, diskursni markeri, korpus *Les Vocaux*, govor, francuski jezik

1. UVOD

Diskursni markeri pripadaju različitim gramatičkim kategorijama riječi, a za neke je teško uopće odrediti kojoj gramatičkoj kategoriji pripadaju. Bez obzira na formalnu različitost, diskursni markeri imaju sličnu funkciju; uglavnom su neovisni od ostatka iskaza. Međutim, oni se mogu bolje razumjeti tek razumijevanjem njihove pragmatičke

upotrebe, odnosno njihovih funkcionalnih karakteristika jer oni “smještaju” određeni iskaz u jezični i izvanjezični kontekst. Zanimanje za diskursne markere postoji u raznim studijama iz pragmatike i diskursne analize, te u lingvističkim tradicijama, najvećim dijelom u angloameričkoj (Brinton, 1996; Fraser, 1996) i njemačkoj (Foolen, 1997), a u manjoj mjeri u francuskoj (Anscombe i Ducrot, 1983; Ducrot i Bourcier, 1980). U svakodnevnome spontanom govoru diskursni markeri su vrlo česta pojava i neizostavan su dio govornog iskaza (Jeppesen Kragh, 2021: 124). Bilo bi teško usporediti diskursne markere s drugim lingvističkim kategorijama, poput imenica i glagola. Za razliku od imenica i glagola, koji su gramatički elementi, diskursni markeri pripadaju pragmatici, u drugom su planu i često “parazitiraju” naš diskurs te otkrivaju nespretnost u komunikaciji i smetaju sugovorniku (Vladimirska i sur., 2021). Ovakve riječi osobito su prisutne u govoru mladih i često mogu obilježiti cijelu jednu generaciju kao jezični ‘tik’ (ibid.).

Samo određivanje nekog jezičnog elementa kao diskursnog markera¹ zavisi upravo od definiranja tog pojma (Bolly, 2015: 2). Postoje različite definicije DM te stoga nije jednostavno objasniti ovaj pojam. Dolić (2015: 21) navodi da su diskursne oznake² jezični entiteti koji, iako integrirani u gramatičko ustrojstvo rečenice i obavijesno ustrojstvo iskaza, u njima ipak ne sudjeluju i nemaju status rečeničnih članova. Autorica navodi da se njihovim reduciranjem ne narušava gramatičnost rečenice niti se išta oduzima od propozicijskog sastava iskaza. Naglašava da je riječ o modifikatorima koji se u iskazu pojavljuju i djeluju kao tzv. zamišljene, nadređene rečenice. U njima govornik izražava svoj stav, odnosno komentar na propoziciju (ili neki njezin dio), čime dodatno osvjetljava taj iskaz i nastoji utjecati na način na koji će primatelj interpretirati sadržanu informaciju. Schiffrin (2001) navodi tri perspektive pri analiziranju i određivanju diskursnih markera. Prva se tiče kohezije koja pomaže u kreiranju teksta otkrivajući temeljne semantičke odnose. Druga perspektiva je sam diskursni pristup prema kojem je o diskursnim markerima moguće govoriti kao o elementima koji kataforičkim i anaforičkim vezama združuju jedinice govora (tvrdnje, govorne činove, intonacijske jedinice). Njima se uspostavljaju različiti odnosi (povezivanje misli, odnosno djelovanja, uvođenje novih misli, uspostavljanje odnosa među sugovornicima i njihovim stavovima, izmjena uloga u komunikacijskome procesu, ostvarenje djelovanja i sl.). Treća perspektiva se odnosi na pragmatičko poimanje ovakvih veznih jedinica koje

¹ U nastavku rada koristit ćemo kraticu DM.

² U ovom radu ćemo koristiti termin *marker* (fr. *marqueur*) u istom značenju kao i *oznaka*. Razlog je formalne prirode i ostat ćemo vjerni izvornom terminu na francuskom jeziku.

se razvijaju u pragmalingvističkom konceptu, odnosno, namjeri samoga govornika koji uspostavlja novi pogled na diskursne markere. Badurina i Matešić (2007: 14) smatraju da je upravo pragmalingvističko gledište glavno za određivanje i analiziranje ovakvih jezičnih jedinica. Kao jedan od kriterija određivanja DM, ove autorice (ibid.: 16) navode i fiziološko-psihološki kriterij koji podrazumijeva spontanu primjenu markera u govornoj djelatnosti, a sve s ciljem dobivanja vremena dok govornik traži potrebne riječi za ono što želi reći. Drugi kriterij koji autorice navode je i modalno-ekspresivni kriterij prema kojem govornik koristi ovakve markere kako bi izrazio afektivno raspoloženje ili subjektivni odnos pri slanju poruke.

Prema Brinton (2008: 1), DM predstavlja mali fonološki element koji nije sintaktički povezan s ostatkom iskaza i ima malo referencijalnog značenja, ali posjeduje pragmatičku ili proceduralnu svrhu. Osim naziva *diskursni marker*, također nalazimo i upotrebu nekih drugih termina poput *pragmatički marker*, *diskursna riječ* (Ducrot i Bourcier, 1980), *diskursne partikule*, *partikule u iskazu* (Fernández, 1994), *poštapalice* (Badurina i Matešić, 2007: 9), *pragmatičke čestice*, *upućivački izrazi* (Schiffrin, 2001). Bez obzira na upotrijebljeni naziv, zajedničko je diskursnim markerima da su fakultativni na sintaktičkom planu (Dostie i Pusch, 2007: 3–4). Također nalazimo i na upotrebu termina *male riječi* (Bruxelles i Traverso, 2001), *konektori*, (Roulet i sur., 1985) *logički konektori*, *argumentacijski konektori* (Delahaie, 2011). Mosegaard-Hansen (1998: 73) ovakve konektore definira kao elemente koji povezuju informaciju u diskursu sa svim mentalnim predodžbama koje je taj diskurs proizveo. Partikule, kako ih naziva Fernández (1994: 3), definirane su kao elementi čija je uloga stvaranje veze i davanje informacije o iskazima koje govornik proizvede u diskursu. Chanut (2004) navodi da nije jasna razlika između termina *partikule* i *konektori* te da ih autori često koriste kao sinonime. Autorica (2004: 3) tvrdi da je partikulama i konektorima zajedničko to što su nereferencijalne jedinice koje nemaju denotativno značenje. Ti markeri daju više informacija o načinu na koji sugovornici stvaraju predodžbe i prilagođavaju ih drugima (Chanut, 2001). Jedno od čestih pitanja koja lingvisti postavljaju je: jesu li DM uvijek jednosložni? Razni primjeri poput: *bon, bref, hein, ouais, genre, mais*, dokazuju da jesu, ali postoje i oni markeri koji su dvosložni poput *alors, voilà, du coup, et tout, tu vois, en fait* itd. U svome istraživanju o frekvenciji upotrebe DM u govoru, Chanut (2004) propituje nekoliko metodoloških problema, osobito u velikim usmenim korpusima. Na osnovu *Corpus de Référence du Français parlé* (CRFP) (440 000 riječi), autorica pokušava rasvijetliti kategorizaciju najčešće korištenih DM u govoru poput *bon, bien, quoi, enfin*. Autorica navodi da se glavni problem sastoji u tome kako svrstati markere u određene kategorije. U daljnjem

objašnjenju navodi (ibid.: 7) kako pojedini DM pripadaju različitim gramatičkim kategorijama poput veznika, glagola, prijedloga, uzvika, priloga, ali da ih zbog njihove složenosti i funkcija nije jednostavno svrstati na odgovarajući način. Neki morfološki oblici DM pripadaju dvjema kategorijama, na primjer *d'ailleurs, du coup, en fait, par contre, ah bon*, odnosno riječ je o DM koji su sastavljeni od dva elementa. Sama riječ *bon* gramatički može biti pridjev ili prilog, ali ako se promatra u okvirima DM, tada je uzvik. Chanet (2004: 13) navodi kako se problem u "etiketiranju" ovih riječi sastoji u tome što neki DM ne potječu iz one morfološke kategorizacije koja joj je dodijeljena i navodi primjer *quoi* koji gubi svojstva odnosne zamjenice kada postane partikula. Samim time, ako je *quoi* prilog, tada nije i DM.

Kao sintaktički neovisni elementi, DM ne mijenjaju suštinu smisla u rečenici (Dostie i Pusch, 2007). Kao što ovi autori naglašavaju, DM su morfološki promjenljivi, pripadaju različitim kategorijama (prilozi, veznici, uzvici itd.) i njihovo prisustvo ili odsustvo ne mijenja istinitost iskaza te su kao periferni elementi prozodijski neovisni. Njihova uloga i upotreba nadilaze samo ustrojstvo rečenice i dio su makrosintakse u diskursu (Blanche-Benveniste, 1997). S obzirom na raznolikost morfologije, kao i vrste riječi kojima pripadaju, potrebno je naglasiti da DM predstavljaju vrlo heterogenu gramatičku skupinu: priloge (*vraiment, naturellement, finalement, franchement*), glagole (*disons, tiens, écoute*), veznike (*donc, mais*), lokucije (*en fait, pour ainsi dire*). I Vladimirska i sur. (2021) navode da neki DM pripadaju i dvjema kategorijama (npr. prilozi *naturellement* i *déjà* i glagolski oblici *tu vois* i *disons*). Tako, na primjer, u rečenici *Elle a des cheveux naturellement bouclés* riječ *naturellement* je prilog i može se preformulirati izrazom *de façon naturelle*, dok u primjeru *Naturellement, il n'est pas venu* ova riječ ne može se parafrazirati nekom drugom. U govoru se često upotreba DM smatra jezičnim 'tikom' pa je tako francuski predsjednik Jacques Chirac pretjerano koristio upravo marker *naturellement*. Kao desemantizirane leksičke jedinice³, DM ispunjavaju različite pragmatičke funkcije kao što su: preformulacija, evaluacija, intenzifikacija, približavanje ideja (Hopper i Traugott, 1993). Na primjer, danas najčešće čujemo DM *du coup* koji se koristi u raznim kontekstima, ali je u potpunosti desemantiziran. Bearzi (2016) i Delahaie (2012) naglašavaju da su DM neizostavni elementi tijekom procesa usvajanja stranih jezika jer potpomažu razvoj jezičnih kompetencija, posebno usmenog izražavanja. Delahaie (2011) naglašava

³ Kao jedan od kriterija određivanja DM, Badurina i Matešić (2007: 16) uključuju semantički kriterij koji podrazumijeva desemantizaciju, odnosno semantičko praznjenje. Desemantizacija isključuje logičnu povezanost DM s rečenicom, odnosno odsutnost njihovog smisla u rečenici.

osobitu važnost podučavanja DM stranim studentima koji dolaze u Francusku putem programa razmjene Erasmus jer ti studenti često nisu u većem kontaktu sa svakodnevnim “živim” jezikom.⁴ Ipak, iako pospješuju razvoj suvremenoga govora na francuskom jeziku, neki autori (Treville i Duquette, 1996: 76) smatraju da upotreba DM otkriva jezične nedostatke i da ima kompenzatorsku ulogu u formuliranju ideja.

S obzirom na to da se DM nalaze uglavnom na makrosintaktičkom planu, neophodno je dati objašnjenje pojma *makrosintaksa*. Dok prema tradicionalnom gledištu, mikrosintaksom nazivamo veze kojima upravlja glavni element u rečenici (imenica, glagol) (Benzitoun i Sabio, 2010: 4), Lacheret-Dujour i sur. (2019) makrosintaktičke veze definiraju kao sintaktička ograničenja koja djeluju između sastavnica strukture iskaza s obzirom na ilokucijsku ovisnost jednih sastavnica o drugima. Dakle, makrosintaksa predstavlja širi i koherentniji oblik sintakse (Blanche-Benveniste i sur., 1990) i neki smatraju da je isključivo vezana za gramatiku usmenog jezika. Makrosintaktički plan omogućuje da se sintaktičke jedinice razgraniče u govoru kao ilokucijski činovi (tvrdnja, upit, zabrana, izražajnost i sl.). Blanche-Benveniste (2003: 63–65) smatra da intonacija ima presudnu ulogu u segmentiranju korpusa govornog jezika na makrosintaktičkom planu. Tako intonacijske jedinice razgraničavaju iskaze u govoru i sam kraj govornog čina obilježen je drugačijom intonacijom koja potvrđuje da je ilokucijski čin izvršen (Avanzi, 2007: 46). Napomenimo da je to slučaj i s korpusom koji koristimo u ovome radu jer njegovim segmentiranjem upravo analiziramo dijelove govora i ne promatramo ga integralno. Na makrosintaktičkom planu DM nemaju direktnu poveznicu s ostalim elementima iskaza. Mogu obnašati različite funkcije: uzrok (*du coup*), posljedicu (*donc*), zaključivanje (*bref, finalement*). Ipak, neophodno je naglasiti da jedan DM može imati više uloga i funkcija (sintaktičko-semantičkih, diskursnih). Ako promatramo tradicionalnu lingvističku klasifikaciju (Andersen, 1995), DM *donc* pripada sastavnim veznicima i glavna funkcija mu je semantičko-sintaktička (Schiffrin, 1987). Tako samim *donc* možemo izraziti uzrok, posljedicu ili zaključak, ali isto tako on može biti modalna partikula kojom dokazujemo očiglednost i jasnost iskaza sudionicima diskursa: *Que ta maison est donc jolie!* (Bolly i Degand, 2009: 2). Ove autorice u svome radu potvrđuju multifunkcionalnost DM

⁴ Ovdje ističemo važnost govornog jezika u stvarnom kontekstu, tj. kada se studenti nađu u autentičnom imerzivnom stanju u samoj zemlji u odnosu na one studente koji samo školski institucionalno uče/studiraju jezik. Cilj je ukazati na kontrast između usvajanja DM u prirodnom homoglotnom kontekstu za razliku od školskog u kojem je nesvjesno usvajanje jezika manje vidljivo zbog veće izloženosti metajeziku.

donec i zaključuju da je izražavanje posljedice njime samo polazišna točka. Naglašavaju i druge funkcije poput preformulacije, obrazloženja, pojmovnog strukturiranja i sudioničke tranzicije u diskursu (ibid.: 26).

Kako je cilj ovog rada analiza samo pojedinih DM na osnovu usmenog korpusa, potrebno je istaknuti važnost postojanja velikih usmenih korpusa koji su se bavili ovom problematikom analize samih markera.⁵ Veličina korpusa postavlja znatna ograničenja u istraživanju i s obzirom na navedeno, ograničit ćemo se samo na upotrebu najprisutnijih DM te na različitim primjerima promatrati njihovu ulogu.

2. METODOLOGIJA I KORPUS

Kao što smo već naglasili, cilj ovog rada je promatranje upotrebe najčešćih DM u francuskom jeziku u svakodnevnome spontanom govoru u snimljenim glasovnim porukama.⁶ Ovakva vrsta poruka predstavlja svojevrstan ekvivalent SMS-u (Mazziotta i Glikman, 2023: 25). Usprkos vrlo visokoj frekvenciji upotrebe, Glikman i Fauth (2022) naglašavaju da ovakvi audiokorpusi nisu uvršteni u sociolingvistička istraživanja i da nedostaje znanstvenih radova. Zajednička karakteristika glasovnih poruka i SMS-ova je ta da su odraz tzv. dijaloške interakcije (Kerbrat-Orecchioni, 1990) u kojoj je zabilježen fizički izostanak sugovornika. Glasovnom porukom se kompenzira fizička udaljenost sudionika u razgovoru. Pozivajući se na teorijski okvir različite skupine ranije navedenih autora, pokušat ćemo analizirati DM na makrosintaktičkom planu te općenito na planu iskaza. Također ćemo razmotriti u kojoj poziciji se nalaze markeri na početku, u sredini ili na kraju govornog iskaza.

Za potrebe ovog istraživanja istražili smo jednojezični usmeni korpus Les Vocaux koji ima otvoren pristup i nema komercijalnu svrhu. Ovaj korpus je nastao u okviru projekta ORALIDIA (*Oralité et diachronie: une voie d'accès au changement linguistique*) uz financijsku podršku Sveučilišta u Strasbourgu, laboratorija LILPA i ATILF te CNRS-a i Sveučilišta u Lorraineu (2021–2023) i Sveučilišta u Liègeu. Radnu grupu projekta čini petnaest nastavnika, istraživača, suradnika i stažista iz tri sveučilišna grada. Cilj projekta ORALIDIA je bio stvaranje usmenog korpusa koji bi sadržavao spontani govor na francuskom jeziku, točnije glasovne poruke (fr. *sms vocaux*). Prikupljeni podaci su nastali sasvim spontano, bez anketiranja ili kontrolne

⁵Tako se, na primjer, korpus CORPAIX sastoji od 1 050 000 riječi ili ranije spomenuti CRFP od 440 000.

⁶Delferrière (2023) i Glikman i Fauth (2022) u svojim radovima ovaj usmeni korpus nazivaju isključivo spontanim govorom. U ovom poglavlju objašnjavamo što to podrazumijeva.

grupe i zahvaljujući njima mogu se raditi istraživanja o raznim pojavama u govoru u svakodnevnicima, a između ostalog i upotreba DM. Korpus Les Vocaux (verzija 0.0.1) sastoji se od 745 audiozapisa (format .wav) u trajanju od 10 sati 19 minuta i 8 sekundi, a sadrži 128 000 riječi. Poruke su snimljene različitim mobilnim aplikacijama (*Signal, Messenger, WhatsApp*) ili glasovnom SMS porukom. Pored audiozapisa, ovaj korpus sadrži dokument s transkripcijom svih glasovnih poruka (format .txt), fonetsko usklađivanje sa signalom, lematizaciju i morfosintaktičku i sintaktičku anotaciju. Neki glasovni zapisi nisu uzeti u razmatranje tijekom istraživanja jer je za vrijeme snimanja poruke bilo prisutno više sudionika. Sudionici u korpusu izvorni su frankofonski govornici iz Francuske, Belgije, Švicarske i Kanade. Svi sudionici u projektu najprije su popunili *online* obrazac suglasnosti (*Limesurvey*) koji sadrži nekoliko pitanja (osobni podaci, spol, dob, mjesto prebivališta, kao i navike o upotrebi glasovnih poruka, njihova frekvencija i sl.). Svi sudionici dobili su broj telefona na koji su slali svoje glasovne poruke (Glikman i Mazziotto, 2022). Potrebno je naglasiti da je korpus još uvijek u eksperimentalnoj fazi samog uređivanja, jer je novijeg datuma, postoje različita ograničenja u samom pristupu podacima i njihovoj obradi, ali i činjenicu da postoji tek nekolicina znanstvenih referenci koje obrađuju ovaj korpus. Samim time se postavljaju određena ograničenja i u našem radu. Tako, na primjer, nisu otvoreno dostupni podaci o spolu i dobi sudionika, ali naglašavamo da cilj ovog rada svakako nije dovesti u korelaciju spol i dob s vrstom korištenih DM.

Glasovne poruke su anonimne i slijede sljedeće principe:

- a) osnovna frekvencija zvučnog signala nije izmijenjena,
- b) zvukom *bip* su u porukama, kao i u anotaciji i transkripciji poruka sakrivena imena i prezimena, ako se ne radi o poznatoj osobi iz sfere politike (baliza <nb>),
- c) nazivi mjesta su otkriveni, osim kada bi se mogli saznati osobni podaci ili adresa prebivališta,
- d) uobičajeni nadimci i apelativi nisu sakriveni: *maman, ma chérie, Darling*,
- e) prisustvo više od jednog sugovornika u audiozapisu je sakriveno zvukom *bip*,
- f) transkripcija teksta je izvedena na platformi YobiYoba (<https://www.yobiyoba.com/fr/>).

Prilikom transkripcije vodilo se računa o tradicionalnom pravopisnom standardu kao i o izmijenjenom i dopunjenom (*Rectifications orthographiques du français*⁷) iz 1990.

⁷ U pitanju je Visoko vijeće za francuski jezik (*Conseil supérieur de la langue française*) čiji se izvještaj nalazi u Administrativnim spisima Službenog lista Republike Francuske (*Documents administratifs du Journal officiel de la République française*, 6. prosinac 1990.).

godine. U transkripciji su korištena velika slova, a pauze su naznačene francuskim znacima <...>. Finalne točke nisu korištene, a amalgami tipa *chuis*, *m'fin* napisani su punim oblicima *je suis*, *mais enfin* kao i kod elidiranih oblika u izgovoru *t'as* (*tu as*) i *vient* (*il vient*). Prvi dio negacije je također zabilježen, ali samo u slučaju ako je izgovorena, a ako nije, zadržani su oblici *tu veux pas*, *faut pas*. Pogrešna vezivanja (fr. *les liaisons pataquès*), poput *il n'est point _Z_ arrivé*, nisu zadržana, nego standardni oblici *il n'est point arrivé*. Fiziološka buka (disanje, kašalj, smijeh) označena je balizom <usb>, a transkribirane su i onomatopeje i znakovi oklijevanja *euh hum*.

Kriterij odabira lingvističkog materijala u radu bio je prvenstveno projekt *Corpus de Référence du Français parlé* (CRFP)⁸, odnosno prikupljeni DM za govorni francuski jezik. S obzirom na to da su se već radila istraživanja o DM na ovom korpusu (Chanet, 2004), odlučili smo analizirati upravo najčešće upotrijebljene markere iz CRFP-a i provjeriti njihovu frekvenciju upotrebe i u korpusu Les Vocaux. Razmak nastanka korpusa CRFP i Les Vocaux je dvadeset i četiri godine (1998. i 2022.) i smatramo ključnim razmotriti jesu li isti DM najčešće upotrijebljeni i u novije vrijeme, tj. u korpusu koji analiziramo. Pretražujući korpus, obilježili smo i izolirali odabrane DM te ih promatrali isključivo kao riječi koje u korpusu imaju funkciju markera, a ne neku drugu. U prethodnom dijelu rada već smo spomenuli kako su ovakve riječi polivalentne, što smo primijetili i na primjeru jedanaest analiziranih DM, te nam je to bio razlog više da obratimo pažnju isključivo na to kada oni imaju ulogu markera u diskursu govornika koji snima glasovnu poruku. Ograničenja u istraživanju predstavljala je opsežnost korpusa te zbog toga nismo željeli proširiti analizu na veći broj DM.

U nastavku navodimo primjer jedne transkribirane glasovne poruke iz korpusa Les Vocaux.

02_02.txt

hum ... je t' appellerai demain je pense parce que en fait euh ... faut que je discute d' un truc avec toi je sais pas si je rentre pour aller à [nib] samedi ... et si je rentre ce serait juste samedi enfin ... bref je sais pas je t' expliquerai au téléphone ... et hum ... et sinon euh ... pour le papier je sais pas si vous en avez besoin vite ou pas ... euh du coup bah si je l' ai vite ... parce que en fait la première année ils m' ont cash signé ... et après euh ... ils m' ont r- ... redonné cash alors que l' année dernière ils l' ont fait passer par le doyen et tout ... donc je sais pas si je le récupérerai ... euh et puis s' il le faut ... dès que je l' ai bah je vous l' enverrai par la poste ou je le donnerai

⁸ Riječ je o projektu koji je realizirao DELIC (*DEscription Linguistique Informatisée sur Corpus*). Ovaj korpus obuhvaća 36 sati i 50 minuta govornog jezika (javni nastupi, profesionalna izlaganja, razgovori o privatnim svakodnevnim temama). Korpus je snimljen u 37 francuskih gradova (Teston-Bonnard i Véronis, 2004).

à [nib] ... mais vu que [nib] elle perd souvent les trucs du coup je vous l' enverrai par la poste mais ça tu me rediras ... et donc voilà ... euh réponds moi ... au ... du ... coup au truc euh ... pour remplir ... et après je t' appelle demain

3. REZULTATI I DISKUSIJA

Analiza koju ćemo predstaviti u ovom radu temelji se samo na određenom broju glasovnih poruka u kojima se pojavljuju markeri iz ovog istraživanja. Kao teorijska podloga poslužiti će radovi različitih autora koji su proučavali DM: Bolly i Degand (2009), Chanet (2004), Culioli (1990), Delferrière (2023), Ferré (2023), Kahane i Pietrandrea (2012), Schiffrin (1987), Vincent (1993) itd. Bilo bi preopsežno, gotovo nemoguće, kada bismo analizirali svaku poruku za svaki DM iz tablice. Za svaki primjer koji navodimo objasniti ćemo ulogu DM koju ima u danoj glasovnoj poruci. Glavni cilj je pokazati kako jedanaest DM koje analiziramo mogu imati različite uloge i funkcije te ćemo spomenuti samo neke od njih.

U Tablici 1 dajemo prikaz najčešćih DM te morfološku klasifikaciju prema CRFP-u.

Tablica 1. Klasifikacija jedanaest analiziranih DM u korpusu Les Vocaux
Table 1. Classification of eleven analyzed discourse markers (DM) in the Les Vocaux corpus

DM	Klasifikacija CRFP / Classification	Frekvencija / Frequency
<i>mais</i>	sastavni veznik, prilog	1303
<i>donc</i>	sastavni veznik	1268
<i>voilà</i>	prijedlog	965
<i>enfin</i>	prilog	731
<i>du coup</i>	određeni član (m. r. jd.)+ opća imenica (m. r. jd.)	654
<i>bon</i>	prilog/pridjev	634
<i>quoi</i>	odnosna zamjenica (neodređen rod i broj)	523
<i>en fait</i>	prijedlog+opća imenica	502
<i>ben</i>	prilog	483
<i>après</i>	prijedlog, prilog	396
<i>genre</i>	opća imenica	388

3.1. Upotreba *mais*

Kao što je vidljivo u korpusu, najčešće upotrijebljeni DM je *mais*. Gramatički se radi o vezniku i prilogu. Rodríguez Somolinos (2011) naglašava da unutar vrste DM treba razlikovati izraze koji imaju različite stupnjeve sintaktičke integracije: konektore, koji su integrirani u iskaz, ali i izraze koji funkcioniraju na razini upravljanja interakcijama, a koji su izvan strukture iskaza. Tako je konektor *mais* marker odnosa na lokalnoj razini, nasuprot markerima strukturiranja diskursa na makrosintaktičkoj razini (*alors, enfin, bon*). Ipak, može se procijeniti da *mais* ne povezuje nužno dva segmenta diskursa te da se može nastaviti na situaciju ili stav sugovornika. Kao veznik, označava suprotnost, uvodi novu misao, restrikciju ili prigovor. Kao prilog, *mais* pojačava intenzitet u rečenici, a može biti i uzvik. U primjeru 02_08.txt uočavamo dvije upotrebe s funkcijom disfluentnosti, odnosno prekida misli u govoru (fr. *disfluente*) u kojoj govornik “zapinje” na sintaktičkoj poziciji kako bi prilagodio svoju formulaciju (Kahane i Pietrandrea, 2012).

02_08.txt

... tu vas voir je t' ai envoyé un mail ... et du coup il y a mon CV et ma lettre de motiv' **mais** bon ça faut juste ... jeter un coup d' oeil **mais** a priori euh il y a pas de faute ... enfin je crois pas ... et euh sinon ... le vrai truc que faut regarder ... c' est euh ... l' orthotypographie en gros c' est en rédaction web et je t' explique

U idućem primjeru DM *mais* uvodi opoziciju, odnosno suprotnu ideju u odnosu na već rečeno.

02_09.txt

.. papa ... j' ai trouvé un portefeuille ... et tu sais au mec et je dois lui envoyer par la poste ... **mais** il habite en Suisse je crois ... alors je dois faire comment ... je dois mettre un timbre spécial

U sljedećem primjeru imamo dvije upotrebe DM *mais*. Prva iskazuje prigovor, kritiku (fr. *objection*) u kombinaciji s *par contre*, a druga suprotnu ideju.

06_07_3.txt

médecin ... il dit ah oui ... c' est bien un vrai être humain ... euh **mais** par contre euh il est grave enfin il est malade genre dans sa tête tu vois c' est un autiste ou un SDF ... qui en fait fait ça qui va chez des gens et tout pour être euh ... logé nourri blanchi tu vois ... et moi j' étais ... hors de moi ... et en plus mes parents ils voulaient le garder pour euh genre euh ... pour l' aider et tout ... et moi ça me rendait folle **mais** j' avais envie de l' abandonner en ... plein milieu de la rue et de lui rouler dessus genre ... horrible ... l' angoisse et même quand je le raconte encore là l' angoisse ce rêve ... horrible ... voilà ... et je je comprends pas euh ... qu' est ce que ça peut vouloir dire ... bonne chance

3.2. Upotreba *donc*

Kao što smo već naveli u teorijskom okviru, sastavni veznik *donc* ima vrlo raznolike funkcije (Bolly i Degand, 2009). U korpusu je drugi po frekvenciji upotrebe. Prema tradicionalnoj gramatici, najčešće ima funkcije posljedice i opozicije, a tako i u korpusu Les Vocaux (Delferrière, 2023). S obzirom na to da ovaj DM istovremeno može biti i veznik, nije uvijek lako odrediti njegovu funkciju. To pokazuje sljedeći primjer u kojem iz uloge veznika prelazi u ulogu DM, dok već iduće *donc* iskazuje posljedicu.

05_01.txt

... et ensuite euh **donc** ce soir je vais ... au à la Prima Casa avec |nib| et |nib| ... et je vais **donc** récupérer les photos puisque hier euh j' ai pas pu les récupérer parce que ça mettait trop longtemps ça a mis une heure et demie de téléchargement sur la clé usb ...

U svakodnevnom govoru vrlo često se može čuti kombinacija *dis donc* koja pripada kolokvijalnom registru i ovim izrazom govornik iskazuje čuđenje.

206_33.txt

j'ai bah j'ai six heures de mécanique aussi ha ouais j'ai autant de mécanique que d'informatique eh bah **dis donc** ... décidément ... et voilà ... bon bah j'espère que tu as bien dormi ...

Kako navode Bolly i Degand (2009), *donc* u određenim slučajevima odgovara i engleskoj čestici *so* i tada ima diskursnu funkciju. Desemantizacijom je izgubio sintaktičku ulogu. To je vidljivo iz sljedećeg primjera u kojem *donc* uvodi glavnu rečenicu i ponaša se upravo kao *so*.

211_18.txt

donc voilà petite question euh l'éthique euh l'éthique du CSI

U primjeru 211_30.txt *donc* se također ponaša kao englesko *so*, s tim da je uočljivo nagomilavanje više DM iza njega (*bon, voilà, après*) što je svojstveno govornom kolokvijanom registru.

211_30.txt

donc bon voilà après euh ... j'ai mis j'ai mis j'avais mis ça en question euh dans mon introduction mais c'était pas la plus grosse question ...

U primjeru 212_03.txt postoje tri funkcije ovog DM. Najprije nalazimo funkciju posljedice, dok drugo *donc* iskazuje ponavljanje ideje i ima metadiskursnu vrijednost i preformulaciju ideje (Culioli, 1990) u kojoj govornik objašnjava kako skulptorica nije

našla atelje i da ne zna kako će se snaći te da je njen rad u zastoju. Prefomulacija ideje se ogleda u tome da je govornik “opravdao” činjenicu da skulptorica nema atelje i tako proširio svojoj komentar dodatnom informacijom. Treća funkcija, tzv. participativna tranzicija (Schiffrin, 1987), pokazuje oklijevanje u iskazu koji govornik izgovara ili jednostavno pokazuje želju riječ prepustiti sugovorniku kojemu šalje glasovnu poruku.

212_03.txt

mais la sculptrice hum doit changer d'atelier ... et elle n'a pas d'atelier euh elle a pas trouvé ... **donc** elle sait pas encore trop comment elle va faire ... si elle si elle va trouver un lieu ... si elle va faire chez elle ... **donc** pour le moment c'est en stand-by ... je préfère dire ça plutôt ... **donc** euh vraiment pour moi pour ce soir ... ça m- ... ça me va |usb| le seul truc qui me fait un petit pincement c'est que peut-être |nib|

U sljedećem primjeru imamo dvije upotrebe ovog DM. Nećemo se zadržavati na prvoj koja se odnosi na funkciju oklijevanja. Druga funkcija je tzv. konceptualno strukturiranje (Vincent, 1993) u kojoj *donc* segmentira diskurs na dva dijela. U prvom dijelu poruke govornica objašnjava kako je netko mogao vidjeti neke probleme i kako joj je drago da je njezina sugovornica dobro jer se ona uplašila. U drugom dijelu svojom reakcijom naglašava da je sretna zbog svoje prijateljice s kojom priča i govori joj da će ozdraviti, ako bude uzimala lijekove. U ovoj poruci je *donc* osigurao koherentnost oba dijela poruke prelaskom jedne ideje, koju govornica snima, na drugu koju potom iskazuje.

219_08.txt

non mais en vrai c'est grave bien parce que du coup il a pu voir euh tous les problèmes te dire tout ce que tu avais et ouais faire un un gros check en fait **donc** euh ... tant mieux si tu as rien ... et c'est rassurant putain parce que franchement ça ça me fait peur quoi ... **donc** tant mieux je suis trop contente pour toi ... et euh ça va se soigner si tu prends bien tes médocs et tout ça va aller ... mais du coup ça veut dire qu'il faut que tu te reposes bichette

3.3. Upotreba *voilà*

Gramatički, kao prijedlog, *voilà* označava stvar ili osobu koja je relativno blizu (suprotno od *voici*). Ipak, u spontanom govoru puno je češća upotreba ovog DM kao priložnog izraza (fr. *locution adverbiale*) i tada može imati funkciju uzvika što vidimo iz sljedećeg primjera.

285_02.txt

voilà je sais pas si tu as des questions ou pas euh j'ai l'impression que j'ai fait le tour quand mêm

Voilà uvodi bića ili stvari o kojima je riječ u iskazu što možemo vidjeti iz primjera 298_01.txt:

298_01.txt

en fait on n'a pas de coq mais on a des poules et il y en a une qui couvait du coup |usb| il y a quelqu'un qui nous a donné des oeufs fécondés par un coq on les a mis en-dessous la poule ... et euh **voilà** les petits poussins

U primjeru 357_03.txt ovaj DM predstavlja, tj. prvi put uvodi novu informaciju:

357_03.txt

voilà par exemple ... si tu as besoin de faire des courses et que tu veux que je te fasse tes courses sur Internet ...

Delferrière (2023: 51) navodi da DM *voilà* u korpusu Les Vocaux potpuno neovisno nosi ilokucijsku snagu. Naglašava da se marker uvijek nalazi u "poziciji pivota" (lijevo, desno ili je neovisan) (ibid.: 105). Autorica navodi da je za neke DM, između ostalog i za ovaj, također karakteristično da se često kombiniraju s drugim markerima u govoru. Nalazimo puno takvih primjera, osobito kombinaciju *donc voilà* (144 puta).

344_12.txt

et euh euh et du coup est-ce que tu serais là ou est-ce que tu sais déjà quand est-ce que tu seras pas là ... euh et voilà et tu verras elle est trop sympa elle s'appelle |nib| elle est trop cool toute toute mimi enfin ... trop gentille ... **donc voilà** je crois qu'elle a euh je crois qu'elle a mon âge ...

344_19.txt

et puis c'est quand même un traitement fort **donc voilà** ... bah moi ça va euh toujours aussi chaud ... euh ironiquement ...

Ovaj DM u govoru često označava završetak iskaza, odnosno njime govornik završava svoju misao:

361_01.txt

non non non la seule modification c'est ton PC ta tour euh tout ça tu le mets sur le bureau dans le bureau ... nous dans la pièce bleue tout resterait identique à part qu'il y aurait plus ton PC c'est tout ... comme ça bah ... bah il y a une table tu vois mais on s'en branle et j'ai mon bureau qui est au-dessus et **voilà** ...

3.4. Upotreba *enfin*

Enfin služi u nabranju činjenica i uvođenju zaključka u iskazu. Chanet (2004: 11) navodi kako se gramatički radi o prilogu, ali da se problem nalazi u kategorizaciji

ovog markera, odnosno određivanju njegovih funkcija s obzirom na nepromjenljivost morfologije riječi. Autorica naglašava da se poteškoća sastoji u tome što je neophodno prepoznati kada se *enfin* ponaša kao prilog, a kada kao DM. Na primjer, ovaj DM može modificirati i sam glagol i tada ima funkciju priloga. U tome slučaju prilog vremenski semantizira iskaz i služi kao “olakšica” prilikom formulacije ideje u iskazu samoga govornika (ibid.: 21):

106.30.txt

je crois que c'est tout chaque chose en son temps je voulais voir avec vous là ça va bientôt être les vacances scolaires là j'ai encore quinze jours jusqu'à ... jusqu'à jeudi jusqu'à jeudi-là qui arrive **enfin** à demain ah non c'est aujourd'hui

Ipak, moramo naglasiti da je u korpusu ovakva funkcija *enfin* skoro nepostojana. Najčešća mu je funkcija zaključivanja iskaza i kao takvog nalazimo ga često u kombinaciji *enfin bref* (49 puta).

0506.txt

en plus l'autre il avait écrit comme un âne **enfin bref** je te raconterai le stagiaire ta mère et moi on en peut plus de celui -là ..

106_07.txt

oui coucou euh bon ben je te fais un petit message euh pff hier soir j'étais complètement euh pff lattée on est rentrés hyper tard ... les courses euh faire mes devoir faire les devoirs de |nib| **enfin bref** ...

I ovaj marker se u spontanom govoru kombinira s ostalim DM te stječemo dojam da se oni suviše nagomilavaju radi pojačavanja dojma koji govornik osjeća snimajući poruku. Takvih primjera ima puno u korpusu:

106_10.txt

t'en je t'embêterai pas euh longtemps euh pour euh pour ce premier état des lieux et puis euh **enfin voilà quoi donc** tu me dis c'est toi euh c'est euh comme toi tu es à l'aise ... bisous bisous

Zaključujemo da u je korpusu Les Vocaux *enfin* u najvećem broju slučajeva DM, a ne prilog što je potvrđeno i za *Corpus de Référence du Français parlé*.

3.5. Upotreba *du coup*

Morfološki, *du coup* je sastavljen iz dva dijela: člana i opće višeznačne imenice. Ovaj marker je vrlo prisutan u govoru mladih te se već više od desetljeća stalno može čuti na frankofonskom geografskom prostoru. Kao priloški izraz prisutan je još od XVI.

stoljeća (Malm, 2011). Sintaktički promatrano, *du coup* predstavlja prijedložnu sintagmu čiji je cilj uspostaviti posljedičnu vezu u diskursu. Ferré (2023) navodi tri funkcije ovog DM: tekstualna, diskursna i interakcijska. Kada je tekstualna, *du coup* može biti zamijenjen s *par conséquent* (logička) ili *ensuite* (vremenska). Ako je u pitanju diskursna, tada ovaj DM uvodi novi iskaz u diskurs i može biti zamijenjen s *tout d'abord*, *premièremet*, *deuxièmement*. Ukoliko je riječ o interakcijskoj funkciji, tada je *du coup* poštapalica (engl. *filler*) i omogućava zadržavanje istog reda u govoru. Danas se ovaj izraz koristi nesvjesno kao poštapalica za traženje prikladne riječi, za uklanjanje šutnje ili kako bismo dobili na vremenu dok razmišljamo i držimo riječ (fr. *tour de parole*). Naglasimo da nije jednostavno razgraničiti kada je *du coup* poštapalica, a kada DM. U primjeru 131_16.txt nailazimo u oba slučaja primjesu naglosti u uzročno-posljedičnoj vezi (*odjednom, u jednom mahu*).

131_16.txt

coucou les filles ... alors ... je suis en route mais en fait à |nib| c'est complètement bloqué ... **du coup** j'ai voulu me ... lancer dans l'autoroute ... qui est ... **du coup** complètement bloquée ...

Zaključujemo da je u spontanom govoru *du coup* najčešće poštapalica tijekom razvijanja misli. Naglašavamo da se DM općenito mogu međusobno kombinirati i pojavljivati u nizu zajedno s drugim DM i to je jedna od njihovih distribucijskih karakteristika. Takvi se nizovi mogu pojavljivati zajedno u dva različita funkcionalna oblika: više uzastopnih DM od kojih svaki ima različitu funkciju ili više uzastopnih DM s jednakom funkcijom. I *du coup* je vrlo često u pratnji drugih markera. U sljedeća tri primjera vidimo niz drugih DM u iskazu.

131_06.txt

ouais et ben c'est dommage ... **parce que du coup** euh ben c'est pas ... ça ... ça l'aide pas tu vois ... de faire comme ça ...

131_10.txt

coucou alors ... désolée alors je te répons que maintenant ... euh hum j'étais avec mon meilleur pote cet après-midi ... **donc du coup voilà** ... ça faisait longtemps qu'on s'était pas vu on avait plein de choses à se raconter ...

131_12.txt

et euh **du coup euh ben après** pour suivre ... vu qu'on doit à chaque fois transférer ... donc je trouve que c'est plus simple qu'elle fasse elle ...

3.6. Upotreba *bon*

Ovaj DM je istovremeno pridjev, prilog i uzvik. Kao uzvik izražava čuđenje (*ah bon!*), zadovoljstvo i nezadovoljstvo. Ipak, za naše istraživanje nije nam potrebno predstavljanje ovog DM kao pridjeva ili priloga. Auchlin (1981) ovaj DM naziva markerom strukturiranja i upotpunjavanja (fr. *marqueur de structuration et complétude*). U sljedećim primjerima ćemo vidjeti njegovu diskursnu vrijednost:

364_06.txt

ah **bah bon** cours alors écoute ... prépare-toi là tu as bien le temps de te préparer bah écoute moi ça se passe plutôt bien étant donné que je ne travaille pas aujourd'hui ça fait plaisir parce que je me suis tapé tous les couillons de clients cette semaine ...

Često se pojavljuje u kombinaciji *bon ben* i tada su ta dva elementa neodvojiva (fr. *éléments figés*). U korpusu nalazimo čak 42 takva primjera.

86_03.txt

salut mon |nib| **bon ben** je venais ... prendre des petites nouvelles ça fait longtemps qu' on s' est pas parlé ...

86_17.txt

bon ben c' est une bonne idée ces messages vocaux ... je te fais des bisous doux à plus

Čak u 76 primjera nalazimo ga u kombinaciji *mais bon* gdje je *mais* uvijek na prvom mjestu.

131_01.txt

cou cousine alors je prends l'autoroute maintenant ... euh je suis un petit peu |usb| comme d'hab |usb| un petit peu en retard ... **mais bon** ... j'espère que ça va aller la route ...

3.7. Upotreba *quoi*

Prema gramatici, *quoi* je odnosna ili upitna zamjenica kao i uzvik, ali Chanet (2004: 12) navodi da kao DM ne posjeduje ta svojstva jer se ne može izvršiti zamjena s drugom zamjenicom. Autorica (ibid.: 14) objašnjava kako je *quoi* čest DM u govoru, ali da je malo istražen u stručnoj literaturi. U korpusu CORPAIX ova riječ ima tri različita statusa: proforma (zamjenica), dio manje ili više fiksne fraze (fr. *locution plus ou moins figée*) poput *n'importe quoi*, *comme quoi* i partikula u iskazu. Kako u CORPAIX-u, tako i u korpusu Les Vocaux *quoi* je partikula, odnosno DM. U sljedećem primjeru *quoi* obnaša funkciju fiksne fraze.

93_05.txt

coucou euh du coup je t'ai d- indique juste ce que tu dois remplir pour renvoyer le paquet parce qu'ils m'ont envoyé un message **comme quoi** ils avaient déjà renvoyé l'autre livre ...

Zaključujemo da kao DM najčešće zauzima završnu poziciju u iskazu, što se vidi u sljedećem primjeru, i njome govornik završava misao prije nego što započne drugu.

93_06.txt

ça fonctionne pas **quoi** ... donc euh mm donc voilà |usb| donc redis moi **quoi** comment pour |usb| je vous fais un audio

U primjeru 05_05.txt dolazi do odstupanja u kojem se ne radi o DM nego o odnosnoj zamjenici, a u 06_06.txt o upitnoj zamjenici i u primjeru *quoi* je lako uspostaviti granicu kada je riječ o DM, a kada o zamjenici.

05_05.txt

toi tu serais douée même euh juste en lui parlant je pense que tu aurais pas besoin de lui dire grand chose parce que là tu sais pas **quoi** lui dire ...

06_06.txt

... bon ben tant pis ... ça y est tu fais la gueule ou **quoi**

3.8. Upotreba *en fait*

Prema Paillardu (2017), definicija DM *en fait* podrazumijeva semantičko-pragmatski sadržaj kojim mislimo jedno, ali zapravo se radi o nečemu drugom. Tako ovim DM zapravo "ispravljamo" jedan iskaz i uvodimo drugi. Ovaj DM se može zamijeniti s izrazom *en réalité*, ali Delferrière (2023: 88) navodi da nikada nije samostalan u iskazu. Ovaj marker je vrlo mobilan i može stajati i na početku i na samom kraju iskaza:

07_04.txt

salut ... alors **en fait** je viens pour te proposer éventuellement quelque chose si euh tu as envie n'est-ce pas ...

06_07.txt

c'est un être humain qui squatte chez nous **en fait** ... c'est quelqu'un qui qui squatte ... voilà ...

3.9. Upotreba *ben*

Ben je uzvik kojim govornik iskazuje oklijevanje, a može biti i prilog (Chanet, 2004: 9). Kao što smo već vidjeli u 3.6., najčešće se kombinira s *bon*. Ipak, nalazimo

ga i na početku iskaza i tada ima funkciju inicijalnoga diskursnog markera kao u sljedećem primjeru.

07_03.txt

ben ... en gros ... moi je vais mettre un pantalon slim noir super j' adore les slims ...

3.10. Upotreba *après*

Après može biti imenica, prijedlog i prilog. Susrećemo ga u vezničkoj strukturi *après que* koja izražava vremensku rečenicu (posteriornost). Ipak, kao DM takva temporalnost nije uočljiva i znatno je teže definirati njegovu diskursnu ulogu. S obzirom na to, on tada ne stoji na početku iskaza i ne uvodi vremensku rečenicu. I upotrebom ovog DM govornik izražava svojevrsno oklijevanje u diskursu i često se kombinira i s drugim markerima što čini razinu oklijevanja još većom.

106_14.txt

il faut vraiment que je règle ça très rapidement parce qu'en plus **après** euh euh ça va être les vacances scolaires hein ...

106_29.txt

bon **après** euh voilà hein ça fait de l'argent en moins quoi hein mais |usb| mais c'est comme ça

3.11. Upotreba *genre*

Genre je, prije svega, imenica muškog roda. Česta je upotreba ovog DM kod mladih (Vladimirska i sur., 2021). Nalazimo ekvivalent ove riječi u engleskom na primjeru *like*. Autorice (ibid.) navode da je njegova upotreba zbunjujuća i da se njime ne izražava ni divljenje, a ni iznenađenost. Njime govornik želi poblizje objasniti ono o čemu govori, kao da se radi o *vrsti stvari, ideja, koncepata* jer riječ *genre* to znači.

131_05.txt

ouais ben tu m'étonnes que ça leur saoule ... que que qu'elle vienne pas au spectacle ... mais est-ce que ... elle a informé qu'elle venait pas aujourd'hui ... **genre** pas forcément à toi mais ...

196_11.txt

en fait les gars je suis en train de marcher pour aller au travail |usb| ... et **genre** il y a un petit euh bon il est tout petit le chien mais ... bref il y a un chien qui me suivait **genre** il arrêta pas de m'aboyer dessus ...

4. ZAKLJUČAK

Ovim radom pokušali smo prikazati kakve funkcije mogu imati različiti diskursni markeri u spontanom govoru na francuskom jeziku. Ovakve čestice su sveprisutne u govoru, ali ipak čine periferne elemente i neovisne su od ostatka iskaza. Oni artikuliraju misao i, zahvaljujući različitim funkcijama koje imaju, na makrosintaktičkom planu dopunjavaju iskaz osobnim afektivnim dojmom. Zaključujemo da se diskursni markeri ponašaju kao tekstualni konektori koji omogućuju veću elastičnost i “prohodnost”, organizaciju i strukturu govornog iskaza. U zavisnosti od samog smisla govornikove poruke, ove riječi imaju funkciju posljedice, zaključivanja, divljenja, iznenađenosti, uzvika i sl., ili jednostavno predstavljaju jezični tik, te su kao takav odraz jezičnih navika svakog pojedinca. U zavisnosti od konteksta i govorne situacije, oni mogu biti nepoželjni i smatrani suvišnima jer “kontaminiraju” diskurs s obzirom na njihovu nestandardnost. Primijetili smo da je neophodno razlikovati funkcije i karakteristike koje ove riječi imaju po tradicionalnoj gramatici i sasvim druge uloge koje dobivaju kada postanu markeri koji artikuliraju iskaz. S obzirom na to da smo radili istraživanje na vrlo opsežnom korpusu, razmatrali smo samo jedanaest najčešćih markera te navodili primjere s pojedinim funkcijama koje oni obnašaju u glasovnim porukama. Kao granične riječi, diskursni markeri su odraz suvremenog i svakodnevnoga govora na francuskom jeziku te smatramo da su izuzetno potrebni pri učenju i usvajanju francuskog kao stranog jezika. Njihova pravilna i produktivna upotreba kod govornika kojima je francuski strani jezik pospješuje razinu usvajanja autentične komunikacije i tako u svakodnevnom govoru približava stranoga govornika izvornim govornicima na pragmatičkom planu.

Jedno od budućih istraživanja moglo bi rasvijetliti u kojoj mjeri strani studenti počinju produktivnije koristiti u govoru ove elemente nakon boravka u frankofonskim zemljama na osnovu programa sveučilišnih razmjena. Na taj bismo način mogli saznati koliko ove čestice doprinose raznolikosti govora stranaca, koliko su im oni podložni i koliko sam diskurs evoluirao kada sadrži ovakve riječi.

REFERENCIJE

- Andersen, H. L.** (1995). Dépendance entre propositions. U H. L. Andersen i G. Skytte (ur.), *La subordination dans les langues romanes (Actes du colloque international Copenhague 5. 5. – 7. 5. 1994)*, Univerzitet u Kopenhagenu: *Études Romanes*, 34, 43–56.
- Anscombre, J.-C. i Ducrot, O.** (1983). *L'argumentation dans la langue*. Éditions de Minuit.

- Auchlin, A.** (1981). *Mais hein, pis bon, ben alors, voilà, quoi !* Marqueurs de structuration et complétude. *Cahiers de Linguistique Française*, 2, 141–159.
- Avanzi, M.** (2007). Regards croisé sur la notion de macro-syntaxe. *Travaux Neuchâtelois de Linguistique*, 47, 39–58.
- Badurina, L. i Matešić, M.** (2007). Poštalice pod povećalom: o jednoj posebnoj vrsti diskursnih oznaka. U A. Turbić-Hadžagić (ur.), *Zbornik radova Tuzla. Grad na zrnu soli* (str. 9–25).
- Bearzi, S.** (2016). *L'enseignement de l'interaction orale en classe de Français Langue Étrangère: le cas des marqueurs discursifs* [doktorski rad, Sveučilište u Caenu].
- Benzitoun, C. i Sabio, F.** (2010). Où finit la phrase? Où commence le texte? *Discours: revue de linguistique, psycholinguistique et informatique*, 7, 3–25.
- Blanche-Benveniste, C.** (1997). *Approches de la langue parlée en français*. CNRS.
- Blanche-Benveniste, C.** (2003). Le recouvrement de la syntaxe et de la macro-syntaxe. U A. Scarano (ur.), *Macro-syntaxe et pragmatique. L'analyse linguistique de l'oral* (str. 53–75).
- Blanche-Benveniste, C., Bilger, M., Rouget, C. i Van den Eynde, K.** (1990). Le français parlé - études grammaticales. CNRS, poglavlje III: macro-syntaxe, 113–157.
- Bolly, C.** (2015). DMMA. Identification et annotation des marqueurs discursifs "potentiels" en contexte. *Discours: revue de linguistique, psycholinguistique et informatique*, 16, 226.
- Bolly, C. i Degand, L.** (2009). Quelle(s) fonction(s) pour *donc* en français oral ? Du connecteur conséquentiel au marqueur de structuration du discours. *Linguisticae Investigationes*, 32, 1–32.
- Brinton, L. J.** (1996). *Pragmatic Markers in English*. Mouton de Greyter.
- Brinton, L. J.** (2008). *The comment clause in English*. CUP.
- Bruxelles, S. i Traverso, V.** (2001). *Ben*: apports de la description d'un "petit mot", du discours à l'étude des polylogues. *Revue en ligne Marges Linguistiques*, 2, 38–55. URL: <http://www.marges-linguistiques.com>
- Chanet, C.** (2001). Connecteurs, particules, et représentations cognitives de la planification discursive. U E. T. Nemeth (ur.), *Cognition in language use: Selected papers from the 7th International Pragmatics Conference*, vol. 1 (str. 44–55). International Pragmatics Association.
- Chanet, C.** (2004). Fréquence des marqueurs discursifs en français parlé: quelques problèmes de méthodologie. *Recherches sur le français parlé*, 18(8). URL: <http://www2.lpl-aix.fr/~fulltext/1672.pdf>
-

-
- Culioli, A.** (1990). *Pour une linguistique de l'énonciation. Opérations et représentations* (sv. 1). Ophrys/L'Homme dans la langue.
- Delahaie, J.** (2011). Les marqueurs discursifs, un objet d'enseignement pertinent pour les étudiants Erasmus? *Éla. Études de linguistique appliquée*, 2(162), 153–163. DOI: 10.3917/ela.162.0153. URL: <https://www.cairn.info/revue-ela-2011-2-page-153.htm>
- Delahaie, J.** (2012). Vers une transposition didactique de l'inventaire raisonné des marqueurs discursifs: aide méthodologique. U D. Paillard i V. Thi Ngan (ur.), *Inventaire raisonné des marqueurs discursifs du français* (str. 205–277). AUF/ Nacionalni univerzitet u Hanoju.
- Delferrière, F.** (2023). *Les marqueurs discursifs comme articulateurs d'énoncés: étude d'un corpus de messages vocaux contemporains* [magistarski rad, Sveučilište u Liègeu]. URL: <https://matheo.uliege.be/handle/2268.2/17588>
- Dolić, B.** (2015). Uloge diskursnih oznaka u naučnome funkcionalnom stilu. *Lingua montenegrina*, 16(2), 21–40.
- Dostie, G. i Pusch, C. D.** (2007). Présentation. Les marqueurs discursifs. Sens et variation. *Langue française*, 154, 3–12.
- Ducrot, O. i Bourcier, D.** (1980). *Les mots du discours*. Minuit.
- Fernández, J.** (1994). *Les particules énonciatives. (Linguistique nouvelle)*. Presses Universitaires de France.
- Ferré, G.** (2023). Séquentialité, argumentation et intersubjectivité. La réalisation multimodale des connecteurs discursifs dans les interactions. U A. Fournel i J.-P. Simon (ur.), *Enfants et adolescents en discussion philosophique. Approches pluridisciplinaires autour du corpus A(p)prendre, UGA Éditions* (str. 35–64). URL: <https://hal.science/hal-04150481/document>
- Foolen, A.** (1997). *The expressive function of language: Towards a cognitive semantic approach*. John Benjamins Publishing Company.
- Fraser, B.** (1996). Pragmatic markers. *Pragmatics*, 6(2), 167–190.
- Glikman, J. i Fauth, C.** (2022). Un nouvel accès à la parole spontanée: les vocaux. *Actes des 34e Journées d'Études sur la Parole (JEP2022)*, Noirmoutier, Francuska, 154–162.
- Glikman, J. i Mazziotto, N.** (2022). *Projet "Les Vocaux": Outils et formats*. TraSoGal, Liège. URL: <https://hdl.handle.net/2268/294441>
- Hopper, P. J. i Traugott Closs, E.** (1993). *Grammaticalization*. Cambridge University Press.
- Jeppesen Kragh, K.** (2021). Proposition de classification des marqueurs discursifs comme membre d'un paradigme. *Langue française*, 209(1), 119–140.
-

- Kahane, S. i Pietrandrea, P.** (2012). La typologie des entassements en français. U F. Neveu i sur. (ur.), *Acte du IIIe Congrès Mondial de Linguistique Française*. [online], 1809–1828.
- Kerbrat-Orecchioni, C.** (1990). *Les interactions verbales. 1: Approche interactionnelle et structure des conversations*, treće izdanje, Collection. U Série *Linguistique*. Colin.
- Lacheret-Dujour, A., Kahane, S. i Pietrandrea, P.** (2019). *Rhapsodie: A Prosodic and Syntactic Treebank for Spoken French*. John Benjamins Publishing Company.
- Malm, K.** (2011). Une étude de l'expression adverbiale *du coup* [magistarski rad, Sveučilište u Tromsøu].
- Mazziotta, N. i Glikman, J.** (2023). Emplois discursifs et pragmatiques des formes du verbe *écouter*: Observations sur les corpus 88milSMS et Les Vocaux. U M. Saiz-Sánchez i S. Gómez-Jordana Ferary (ur.), *Études de sémantique et pragmatique en synchronie et diachronie. Hommage à Amalia Rodríguez Somolinos*. Presses Universitaires de Savoie Mont Blanc. URL: <https://hdl.handle.net/2268/304614>
- Mosegaard-Hansen, M.-B.** (1998). *The functions of discourse particles*. John Benjamins Publishing Company.
- Paillard, D.** (2017). Scène énonciative et types de marqueurs discursifs. *Langages*, 207(3), 17–32.
- Rodríguez Somolinos, A.** (2011). Présentation. Les marqueurs du discours – approches contrastives. *Langages*, 184(4), 3–12.
- Roulet, E., Auchlin, A., Moeschler, J., Roubattel, C. i Schelling, M.** (1985). *L'articulation du discours en français contemporain*. Peter Lang.
- Schiffirin, D.** (1987). *Discourse markers*. Cambridge University Press. *Studies in Interactional Sociolinguistics*, 5.
- Schiffirin, D.** (2001). Discourse markers: Language, meaning, and context. U D. Schiffirin, D. Tannen i H. E. Hamilton (ur.), *The Handbook of Discourse Analysis* (str. 54–76). Blackwell Publishing.
- Teston-Bonnard, S. i Véronis, J.** (2004). Présentation du Corpus de référence du français parlé. *Recherches sur le français parlé*, 18, 11–42.
- Treville, M.-C. i Duquette, L.** (1996). *Enseigner le vocabulaire en classe de langue*. Hachette FLE.
- Vincent, D.** (1993). *Les ponctuels de la langue et autres mots du discours*. Nuit Blanche.
- Vladimirska, E., Gridina, J. i Turlā-Pastare, D.** (2021). Les marqueurs discursifs du français: un regard croisé sur une catégorie controversé. *Kalbotyra*, 74, 268–285. Univerzitet u Vilniusu. URL: <https://doi.org/10.15388/Kalbotyra.2021.74.14>
-

Internetske stranice

<https://www.ortolang.fr/market/corpora/lesvocaux> (korpus Les Vocaux)

<https://dictionnaire.lerobert.com/> (Elektronski jednojezični rječnik francuskog jezika *Le Robert*)

Korpus

Glikman, J., Mazziotta, N., Benzitoun, C. i Fauth, C. (2024). *LesVocaux* (korpus). ORTOLANG (Open Resources and Tools for Language). www.ortolang.fr, v0.0.1, https://www.ortolang.fr/market/corpora/lesvocaux/v0.0.1#_blank.

Emir Šišić

emir.sisic@ff.unsa.ba

Faculty of Philosophy, University of Sarajevo
Bosnia and Herzegovina

The use of discourse markers in voice messages based on selected examples from the corpus

Les Vocaux

Summary

In this paper, we will analyze the use of discourse markers in spontaneous speech in contemporary French based on the monolingual oral corpus Les Vocaux from the Universities of Strasbourg, Lorraine, and Liège. The corpus analysis includes 745 audio documents, amounting to over ten hours of voice messages recorded using mobile applications. The study will attempt to demonstrate that discourse markers serve as articulators in spoken statements in French. Although these are non-obligatory particles in terms of syntax, they are very frequent and important for the pragmatic reception of the message. Given the extensive nature of the corpus and the frequency of marker usage, we will analyze the use of only eleven that are most prevalent in the corpus: *du coup*, *genre*, *ben*, *mais*, *enfin*, *en fait*, *bon*, *voilà*, *après*, *quoi*, *donc*. The results of the research show that these discourse markers have different roles at the macrosyntactic level and that, although they represent peripheral elements of speech, they contribute to the development and organization of illocutionary force.

Keywords: voice messages, discourse markers, corpus Les Vocaux, speech, the French language
